

Community Business Promotion Policy

Panida Moonnanut ¹, Kanjana Punoiam ² & Chatchawal Sangthongluan ³

Received	Reviewed	Revised	Accepted
02/11/2022	17/11/2022	20/11/2022	25/11/2022

Abstract

This academic article The objective is to review the content of government policies in formulating policies. Promote business in the community By explaining about the 20-year National Strategic Plan, the 12th National Economic and Social Development Plan, the 3-year Action Plan of the Ministry of Agriculture and Cooperatives (2020 - 2022), and the 3-year Agricultural Extension Action Plan (B.E. It was found that there are 10 important policies that appear in the National Economic and Social Development Plan, which are:(1) production innovation development (2) academic knowledge promotion (3) investment promotion (4) network building (5) marketing promotion (6) production efficiency enhancement (7) research (8) to promote foreign exports; (9) development of infrastructure, and (10) improvement of the tax system. Therefore, this academic article Helping to understand the importance of important aspects of each state's national economic and social development plan, especially in Promoting small and medium enterprises to grow and have the potential to compete in the international market

Keywords : Policy to promote small and medium enterprises small and medium enterprises National Economic and Social Development Plan

¹ Rajamangala University Of Technology Rattanakosin, E-mail: pleja072@gmail.com @gmail.com

² Rajamangala University Of Technology Rattanakosin, E-mail: Kanjana_ging@hotmail.com

³ Rajamangala University Of Technology Rattanakosin, E-mail: ajarn_wal@hotmail.com

นโยบายส่งเสริมธุรกิจชุมชน

ปณิดา มุลนันต์⁴, กาญจนา พันธุ์เยี่ยม⁵ และชัชวาล แสงทองล้วน⁶

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนเนื้อหา นโยบายของภาครัฐในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมธุรกิจชุมชน โดยการอธิบายเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) และแผนปฏิบัติการส่งเสริมการเกษตรระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) พบว่า มีนโยบายสำคัญที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่สำคัญมี 10 ด้านคือ (1) การพัฒนาวัตกรรมการผลิต (2) การส่งเสริมองค์ความรู้ทางวิชาการ (3) การส่งเสริมการลงทุน (4) การสร้างเครือข่าย (5) ส่งเสริมการตลาด (6) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (7) การวิจัย (8) ส่งเสริมการส่งออกต่างประเทศ (9) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และ (10) การปรับปรุงระบบภาษี บทความวิชาการนี้จึงช่วยสร้างความเข้าใจความสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับของรัฐ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เติบโตและมีศักยภาพในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

คำสำคัญ : นโยบายส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทนำ

กรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มาตั้งแต่ ปี 2513 โดยส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามความสมัครใจ เพื่อให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะภายใต้กติกากลุ่ม โดยสมาชิกเพื่อสมาชิก มีการบริหารงานในรูปคณะกรรมการ ซึ่งการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เริ่มต้นในปี พ.ศ.2510 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2019) งานส่งเสริมและจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้โอนมาเป็นภารกิจของกองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ต่อมาในปี พ.ศ.2511 ภายใต้การดำเนินงานส่งเสริมวิชาดกรรมศาสตร์แก่แม่บ้านเกษตรกรและเยาวชนสตรีในกลุ่มชาวนา กรมการข้าว วิชาที่อบรมได้แก่อาหารโภชนาการ ตัด

⁴ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, E-mail : pleja072@gmail.com @gmail.com

⁵ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, E-mail : Kanjana_ging@hotmail.com

⁶ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, E-mail : ajam_wal@hotmail.com

เย็บเสื้อผ้า และศิลปะประดิษฐ์ ที่ศูนย์ส่งเสริมกลุ่มชาวนา 4 ศูนย์ คือ ศูนย์อำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี ศูนย์อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้งบประมาณ ช่วยเหลือจาก เอไอที สมาชิกที่ผ่านการอบรมรวมตัวกันจัดตั้งเป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ครั้งแรกปี พ.ศ.2513 ที่หมู่บ้านป่าคา อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และในปี พ.ศ.2518 ได้จัดตั้ง “งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ขึ้นรับผิดชอบการดำเนินงาน โดยบรรจุเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรประจำอำเภอ และมีนโยบายส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นในหมู่บ้านตำบล (Farmer Housewives and Agricultural Enterprise Development Group, Farmer Development Division, 2017)

ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับ”วิสัยทัศน์”ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติอันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาสภาพประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี (National Economic and Social Development Board, 2017)

รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืนโดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่งและมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติประกอบด้วย1)ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย2)ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ4)ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐโดยรัฐบาลให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงสู่การปฏิบัติงานในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจนใน

รูปแบบหรือกิจกรรมต่าง ๆ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีอาชีพ อยู่ดี กินดี สร้างรายได้โดยการนำทรัพยากรในชุมชนมาสร้างมูลค่าเกิดเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย การรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินชีวิต เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กองทุนหมู่บ้านซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาเครือข่ายชุมชนภายใต้รากฐานของความรู้สมัยใหม่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อสร้างสินค้าให้มีคุณภาพและมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติโดยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่ทิศทางการเติบโตในรูปแบบใหม่ ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งเพื่อลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก โดยการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการในภาคการผลิตและบริการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผู้ประกอบการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และผู้ประกอบการในภาคเกษตรให้ใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อยกระดับสู่การผลิตและการให้บริการบนฐานความรู้และที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนให้มีการเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ บนพื้นฐานการพึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมจนถึงการสร้างภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก (Office of the National Economic and Social Development Board, 2007)

ดังนั้นการพัฒนา กลุ่ม องค์กร วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้เข้าสู่การมีรายได้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง กลุ่มต้องมีการพัฒนาแนวทางการบริหารกลุ่มให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของภาครัฐซึ่งรัฐบาลมีการกำหนดนโยบายอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงสู่การปฏิบัติงานในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีอาชีพ อยู่ดี กินดี สร้างรายได้โดยการนำทรัพยากรในชุมชนมาสร้างมูลค่าเกิดเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายเกิดการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินชีวิต โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือกลุ่มอื่นๆดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560-2580ได้กล่าวถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายๆด้านส่วนที่สำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชนซึ่งเป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมากและเป็นการพัฒนาธุรกิจในระดับรากหญ้า ดังนี้

1.1 นโยบายการพัฒนาการเกษตรสร้างมูลค่า ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่สำคัญของโลกด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตร และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตทางการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่าและความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษารายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่

สร้างรายได้สูงทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น

1.2 นโยบายการพัฒนาเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมาเป็นผลิตภัณฑ์การเกษตร รวมทั้งสินค้าที่ได้รับการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยส่งเสริมการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เป็นสินค้าเกษตรชนิดใหม่ เพื่อรองรับความต้องการของตลาดยุคปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของท้องถิ่น และสร้างจุดเด่นความแตกต่างของสินค้าเกษตรไทยในตลาดโลกเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่แตกต่างกันด้วยการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นให้ได้รับการรับรองมาตรฐานทั้งระดับในประเทศและต่างประเทศ การส่งเสริมการขึ้นทะเบียนรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ การส่งเสริมการสร้างแบรนด์สินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น

1.3 นโยบายการพัฒนาเกษตรปลอดภัย เพื่อสร้างความตระหนักแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภคทั่วโลกในเรื่องความสำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการความปลอดภัยของอาหาร ให้เกษตรกรและผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และเข้าสู่ระบบมาตรฐานการจัดการคุณภาพทางการเกษตรที่ได้รับการรับรองจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งให้ความรู้เกษตรกรด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากลเพื่อก้าวไปสู่การเลิกใช้สารเคมีในภาคเกษตร ตลอดจนสนับสนุนกลไกทางการตลาดแก่เกษตรกรที่ต้องการทำการเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบการตรวจรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย รวมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับ สำหรับการตรวจสอบที่มาของสินค้าในทุกขั้นตอนให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.4 นโยบายการพัฒนาเกษตรชีวภาพ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิต และนำไปสู่การผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงจากฐานเกษตรกรรมและฐานทรัพยากรชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของประเทศทั้งด้านอาหารและสุขภาพ โดยคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีสะอาด เทคโนโลยีวัสดุ และนาเทคโนโลยี เพื่อการเกษตรและการแปรรูปสินค้าจากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร โดยสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนที่มีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาดั้งเดิม พัฒนาต่อยอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีการนำวัตถุดิบเหลือทิ้งทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมและพลังงานที่เกี่ยวข้องกับชีวภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 นโยบายการพัฒนาเกษตรแปรรูป ปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย รวมทั้งนำนวัตกรรมจากภูมิปัญญามาใช้ในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตร รวมทั้งส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากสินค้าเกษตรของไทยสู่ตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ โดย

ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรที่มีคุณค่าเฉพาะ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่มีความหลากหลาย ด้วยงานวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ การส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาพัฒนาต่อยอดสินค้าเกษตรขั้นต้นให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูง การส่งเสริมการใช้วัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตรเพื่อแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมทั้งการสนับสนุนการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์ เพื่อป้องกันการปลอมปน การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย การติดตามผลิตภัณฑ์ในระหว่างการขนส่ง รวมถึงยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าทางการตลาดให้แก่สินค้า พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างแบรนด์ และขยายช่องทางการตลาดด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งให้ความสำคัญในการสร้างเครื่องหมายการค้าและปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

1.6 นโยบายการพัฒนาเกษตรอัจฉริยะ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็นฟาร์มอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตร และเตรียมพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตลอดจนสร้างสมดุลเกษตรอาหารและเกษตรพลังงาน โดยสร้างและนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตร ใช้เทคโนโลยีเกษตรด้านความแม่นยำ เทคโนโลยีการผลิตพืชในโรงเรือนเพาะปลูกรวมทั้งส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร

1.7 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาผู้ประกอบการรายใหญ่ กลาง เล็ก วิสาหกิจเริ่มต้น วิสาหกิจชุมชน หรือวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมทั้งเกษตรกร ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีทักษะของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดยมีนวัตกรรมใน 3 ด้าน คือ นวัตกรรมในการสร้างโมเดลธุรกิจ นวัตกรรมในเชิงสินค้าและบริการ และนวัตกรรมในเชิงกระบวนการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเป็นนักการค้าที่เข้มแข็งที่จะนำไปสู่การสนับสนุนการเป็นชาติดีการค้า มีความสามารถในการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศเป็นผู้ประกอบการที่ “ผลิตเก่ง ขายเก่ง” หรือ “ซื้อเป็น ขายเป็น” บริการเป็นเลิศสามารถขยายการค้าและการลงทุนไปต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีธรรมาภิบาล

1.8 นโยบายการสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ โดยการสร้างและพัฒนาทักษะ องค์ความรู้รอบด้านที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจในยุคใหม่ที่มีการแข่งขันสูง ทักษะในการวิเคราะห์และนำมาใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการวางแผนธุรกิจและสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงทางธุรกิจได้พร้อมทั้งการส่งเสริมผู้ประกอบการในการสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ และนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอนาคตตลอดจนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและธุรกิจรูปแบบใหม่ในอนาคตและการสนับสนุนผู้ประกอบการในการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการให้มี

คุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสามารถเชื่อมโยงการผลิตกับผู้ประกอบการรายใหญ่ โดยสร้างระบบและกลไกที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการผลิต การขนส่งและโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนและให้ผลผลิตออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มให้เกิดคลัสเตอร์ที่เข้มแข็ง ผู้ประกอบการสามารถเกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้งในแนวตั้งและแนวนอน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองในตลาดที่สูงขึ้น และลดต้นทุนการผลิต โดยการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกลุ่มของตน

1.9 นโยบายการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน ส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินของผู้ประกอบการ โดยการจัดหาแหล่งเงินทุนและสนับสนุนให้มีช่องทางทางการเงินที่หลากหลายและน่าเชื่อถือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินและการบริหารความเสี่ยง เพื่อตอบสนองความต้องการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม

1.10 นโยบายการสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าสู่ตลาดทั้งในและต่างประเทศตามระดับศักยภาพการประกอบการ โดยการสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีอัตลักษณ์และแบรนด์ที่เด่นชัด รวมทั้งพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าที่มีคุณภาพและมีความแตกต่าง เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงตลาดต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดต่างประเทศ รวมทั้งแพลตฟอร์มในการแสดงผลงานของธุรกิจสร้างสรรค์สนับสนุนช่องทางการตลาดและการชำระเงินรูปแบบใหม่ โดยการสร้างตลาดออนไลน์ แอปพลิเคชันและช่องทางใหม่รองรับไลฟ์สไตล์ของคนในอนาคต การสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้มากขึ้น

1.11 นโยบายการสร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล โดยการสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและฐานข้อมูลขนาดใหญ่ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อต่อยอดพัฒนาธุรกิจเดิมและสร้างธุรกิจใหม่ การสร้างและพัฒนาศูนย์บริการข้อมูลผู้ประกอบการ เพื่อเป็นช่องทางหลักในการให้ข้อมูลและคำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการ และเป็นแหล่งรวมที่ปรึกษาทางธุรกิจ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้มีมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงฐานข้อมูลความรู้วิจัยและนวัตกรรม โดยเป็นข้อมูลที่มีความทันสมัย บูรณาการและต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นต่อยอดในทุก ๆ ด้าน และการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้ประกอบการ การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาแพลตฟอร์มกลาง ทั้งในด้านการผลิต การบริหารจัดการการตลาด ที่ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันในการวางแผนธุรกิจในอนาคต เพื่อลดต้นทุนของทั้งภาครัฐและเอกชน และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนนวัตกรรมและเชื่อมต่อธุรกิจระหว่างกันอีกทางหนึ่ง

1.12 นโยบายการปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ ในการพัฒนาและบูรณาการกลไกภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน รองรับภาคการผลิตและบริการ รวมทั้งการสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านมาตรฐาน

เช่น ศูนย์ทดสอบกลางสำหรับสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม และศูนย์ตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการในระดับสากล โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการมากขึ้น การสร้างระบบและศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการให้มีความเป็นอัจฉริยะ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาและสถาบันวิชาการ และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้และให้คำปรึกษาทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของภาคการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการทำธุรกิจอย่างเกื้อหนุนกันระหว่างผู้ประกอบการที่มีขนาดและศักยภาพต่างกัน โดยมีระบบจูงใจให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาร่วมกัน ตลอดจนผลักดันการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ (National Economic and Social Development Board, 2017)

2. นโยบายการส่งเสริมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ปี 2560-2564 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสองพ.ศ. 2560 – 2564 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืนและการยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มุ่งเน้นการเสริมสร้างกลไกการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อน และกลไกการทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในทุกระดับ เพิ่มเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยการเพิ่มบทบาทของกลไกภาคองค์ความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในทุกภาคส่วน ประเด็นหลักในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่สำคัญมีดังนี้

2.1 นโยบายการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศในทุกด้าน โดยมีแนวทางหลักในการผลักดันการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ คือ การกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง และสอดคล้องกับสาขาเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และการใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการ โดยส่งเสริมความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชนในทุกสาขาการผลิตและบริการ รวมทั้งชุมชนในการสร้างสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบของระบบการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมให้เข้มแข็ง และต้องบูรณาการการวิจัยและพัฒนากับการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และการพัฒนานวัตกรรม โดยต้องกำหนดวาระการวิจัยของประเทศที่สอดคล้องกับสาขาเป้าหมายหรือประเด็นการพัฒนาทางสังคมที่สำคัญๆซึ่งเป็นความต้องการของตลาดและสังคม และภาคเอกชนจะต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมที่เข้มแข็งในทุกขั้นตอนตั้งแต่กระบวนการวิจัย การพัฒนา การนำผลการวิจัยและการพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และการพัฒนานวัตกรรม โดยการสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อการวิจัย องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และแนวคิดและ

ทรัพยากรอื่นๆ ที่จำเป็น ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงการใช้นวัตกรรมในการตอบโจทย์การพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนชุมชนในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และการสร้างสังคมคุณภาพ

2.2 นโยบายการพัฒนาการเตรียมความพร้อมของประเทศในด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนวัตกรรม ในช่วง 5 ปีมีประเด็นสำคัญ ดังนี้1) การสนับสนุนการวิจัยพัฒนา และต่อยอดการพัฒนาเทคโนโลยียุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสาขาการผลิตและบริการเดิมและต่อยอดไปสู่ความเป็นอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและการผสมผสานเทคโนโลยีและบริการที่มีมูลค่าสูง2)การพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี(Technopreneur) รวมทั้งเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตที่เป็นกลุ่มใหญ่ของประเทศ ได้แก่ เกษตรกรรายย่อย วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กับสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าถึงและนำผลงานวิจัยพร้อมใช้มาต่อยอดใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยดำเนินการควบคุมการส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการที่ผลิตได้ขายเป็น3) การพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเร่งสร้างและพัฒนาบุคลากรวิจัยในสาขา STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) และส่งเสริมห้องปฏิบัติการวิจัยของภาคเอกชนที่ได้มาตรฐานและในแขนงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพในการสร้างนวัตกรรมของประเทศในอนาคต4)การสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและชุมชน เพื่อร่วมพัฒนานวัตกรรมทางสังคมให้เป็นกลไกในการลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส 5)การปรับกลไกระบบวิจัยและพัฒนาของประเทศทั้งระบบทั้งกลไกการให้ทุนวิจัยการสร้างเครือข่ายวิจัย กระบวนการวิจัย การดำเนินงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการประเมินผลโครงการวิจัย โดยต้องมุ่งเน้นการประสานพลังและศักยภาพของนักวิจัยในสาขาต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคเอกชนในการยกระดับศักยภาพทางเทคโนโลยีได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

2.3 นโยบายการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อมวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม

2.4 นโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม ขนาดเล็กและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อขยายฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้ครอบคลุมมากขึ้น เป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับกลุ่มต่างๆ ในสังคม โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการที่ผลิตได้และขายเป็น

2.5 นโยบายการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการ

ขนาดกลางและขนาดเล็กที่เข้มแข็งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการมีระบบการผลิตและให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และมีการลงทุนในการผลิตและบริการฐานความรู้ชั้นสูงใหม่ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564, หน้า 14-20)

2.6 นโยบายการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุน ที่ดินและทรัพยากรภายในชุมชน

2.7 นโยบายการพัฒนาแผนงานสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากและชุมชนเข้มแข็งสาระสำคัญมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคมวิสาหกิจชุมชน โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม (วิสาหกิจชุมชน) ในแต่ละพื้นที่ เพื่อการสร้างความร่วมมือรูปแบบการจัดการเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของวิสาหกิจในระยะยาว รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนฐานราก พร้อมทั้งประสานงานกับจังหวัดและท้องถิ่นเพื่อขยายผลจากชุมชนต้นแบบให้มีการนำไปใช้ในชุมชนอื่นๆ

2.8 นโยบายการพัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถการผลิตในห่วงโซ่อุตสาหกรรมเกษตร โดย 1)เสริมสร้างศักยภาพของสถาบันเกษตรกรและการรวมกลุ่ม ให้เป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมเกษตรโดยอาศัยแนวคิดและกระบวนการสหกรณ์เป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบคลุมเกษตรกรและประชาชนในทุกพื้นที่และขยายผลเชื่อมโยงเครือข่ายระบบการผลิตการตลาดและการเงิน กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และคลัสเตอร์ที่เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรม ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ ร่วมกับการขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินธุรกิจการเกษตรแบบประชารัฐการลงทุนแบบความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชน และการทำเกษตรพันธะสัญญาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีความเป็นธรรม 2)ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพืช ปศุสัตว์ และการทำประมงให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ และความต้องการของตลาด (Zoning) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต โดยเร่งส่งเสริมการทำเกษตรแปลงใหญ่และเกษตรกรรมแม่นยำสูงในพื้นที่ที่เหมาะสม การร่วมจัดหาปัจจัยการผลิตและเครื่องจักรกลการเกษตร การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อการปรับปรุงการผลิต และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจำเป็นด้านการเกษตร 3) วิจัยพัฒนาและใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรสมัยใหม่ในกระบวนการผลิต ทั้งก่อนการเก็บเกี่ยว หลังเก็บเกี่ยว และในกระบวนการแปรรูปเพื่อให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตตลอดห่วงโซ่การผลิต 4)สนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชีวภาพเพื่อต่อยอดองค์ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง โดยนำผลการวิจัยและพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดบนพื้นฐานของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาคเกษตรกร ภาคเอกชน และภาครัฐ5) บริหาร

จัดการผลผลิตอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมเพื่อการแปรรูปสร้างมูลค่าและความต้องการของผู้บริโภคในตลาด เพื่อสร้างสมดุลการผลิตในทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ ตลอดจนมีการเชื่อมโยงการผลิตภาคเกษตรกับภาคการผลิตอื่น 6) พัฒนากลไกจัดการความเสี่ยงที่กระทบต่อสินค้าเกษตร ได้แก่ ตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า การจัดตั้งกองทุนประกันภัยพิบัติทางการเกษตร รวมทั้งสร้างระบบเตือนภัยทางการเกษตรล่วงหน้า และ 7) สร้างความร่วมมือด้านการเกษตรกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบเพื่อการแปรรูปสร้างมูลค่าและโอกาสในด้านการตลาดจากการส่งออกทั้งในและนอกภูมิภาคอาเซียน

2.9 นโยบายการพัฒนาอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรม อนุรักษ์พันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนธนาคารพันธุกรรมที่มีการดำเนินการอยู่แล้วอย่างเป็นระบบ ทั้งพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชีวภาพ และให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม จัดทำชุดการวิจัยเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ ผลักดันให้มีการนำงานวิจัยที่มีอยู่มาพัฒนาต่อยอดทางธุรกิจสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาสมุนไพรที่เป็นยาและเครื่องสำอางที่มีศักยภาพและมีความต้องการของตลาดเชื่อมโยงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชีวภาพใหม่กับกระบวนการพัฒนาสินค้าชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์โดยค้นหาเอกลักษณ์และศักยภาพที่แท้จริงของทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีนวัตกรรมและมีมูลค่าสูง

3. นโยบายการส่งเสริมตามแผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565)

แผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) ได้กล่าวถึงในส่วนที่

เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายๆโดยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนอื่นๆ ในด้านการส่งเสริมธุรกิจชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรต่างๆ เป็นจำนวนมากซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ดังนี้

3.1 นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาด้านการผลิตและด้านการตลาดของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสนับสนุนการขยายเครือข่ายธุรกิจและสนับสนุนให้มีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนภายใต้เงื่อนไขที่ผ่อนปรนมากขึ้นเพื่อยกระดับการพัฒนาเกษตรกรไปสู่การเป็น

ผู้ประกอบการเกษตรที่มีความเข้มแข็ง ตลอดจนการให้มีกลไกในการดูแลให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอย่างแท้จริง

3.2 นโยบายการพัฒนาวิสาหกิจเริ่มต้น โดยการส่งเสริมให้ต่อยอดแนวความคิด สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสร้างธุรกิจ และใช้ประโยชน์จากเขตพื้นที่นวัตกรรมในประเทศไทยรวมทั้งสนับสนุนการให้สิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมการดึงดูดแรงงานและบุคลากรคุณภาพ

3.3 นโยบายการพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาสนับสนุนการสร้างและต่อยอดธุรกิจชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน การรวมกลุ่ม การสร้าง e-commerce platform และการสร้างกลไกการพัฒนาธุรกิจชุมชนร่วมกับภาคีจากมหาวิทยาลัยและภาคเอกชน

3.4 นโยบายการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศให้เข้มแข็งผู้ประกอบการสามารถเกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกที่ทำให้เกิดความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่า เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองในตลาดที่สูงขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการผลิต การขนส่งและโลจิสติกส์ และพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกลุ่มของตนให้ดียิ่งขึ้น

3.5 นโยบายการส่งเสริมและพัฒนากลไกและโครงสร้างดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ชุมชนเพื่อสร้างการเติบโตและการหมุนเวียนของเศรษฐกิจฐานราก ผ่านการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนและกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ สหกรณ์ ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจหรือกิจการเพื่อสังคมที่ส่งเสริมการถือหุ้นโดยสมาชิกในชุมชน เพื่อให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นตกกลับสู่สมาชิก รวมทั้งการพัฒนาช่องทางและศูนย์กลางตลาดสินค้าชุมชน โดยครอบคลุมถึงช่องทางตลาดออนไลน์และช่องทางตลาดอื่น ๆ

3.6 นโยบายการส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับความสามารถของเกษตรกรและชุมชนในการพัฒนาสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนโดยการสร้างอัตลักษณ์หรือนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดให้กับสินค้า รวมทั้งการสร้างความแตกต่างและโดดเด่นของสินค้าในแต่ละท้องถิ่น และสร้างตราสินค้าของเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ตลอดจนใช้ประโยชน์จากเอกลักษณ์แต่ละพื้นที่ในการเชื่อมโยงไปสู่ภาคการผลิตอื่น

3.7 นโยบายการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรให้เป็นพืชเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่เพื่อแปรรูปรวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมการพัฒนาเพื่อใช้วัตถุดิบผลิตผลทางการเกษตรที่เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการแปรรูปในอุตสาหกรรม และใช้ในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าสูง โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และส่งเสริมการแปรรูปโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงองค์

ความรู้และภูมิปัญญาที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพในการแปรรูป สร้างความแตกต่าง และเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์และสินค้าเกษตรรวมทั้งการผลักดันเทคโนโลยีและนวัตกรรมการแปรรูปสินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสูง สอดคล้องกับความต้องการของตลาดไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์

3.8 สนับสนุนการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการผลิตและการแปรรูป อาทิ บรรจุภัณฑ์อัจฉริยะ ควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ติดตามผลิตภัณฑ์ระหว่างขนส่ง และยืดอายุของอาหารและสินค้าเกษตรในบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าและวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนภาคเกษตร สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยพื้นฐานรวมถึงการวิจัยเชิงประยุกต์ในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการพัฒนาการสร้างความมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งในส่วนของการจัดการผลิต เทคโนโลยีการเกษตร เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่รองรับกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ พัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตและการตลาด เทคโนโลยีดิจิทัล และข้อมูลสารสนเทศ โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการผลิตและยกระดับเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร

3.9 พัฒนาเกษตรสร้างมูลค่า โดยการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคการเกษตรเป้าหมายของประเทศ ได้แก่ เกษตรอัตลักษณ์ เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ และความหลากหลายของผลผลิต รวมทั้งเพื่อยกระดับรายได้ ลดรายจ่ายและลดปัจจัยเสี่ยงในการทำการเกษตรให้กับเกษตรกร ตลอดจนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีประเด็นการวิจัยที่สำคัญ อาทิ การพัฒนาสายพันธุ์พืชและสัตว์การลดต้นทุนแรงงานและปัจจัยการผลิต การพยากรณ์อากาศและวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงเพื่อการเกษตรการรักษาสภาพและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น

3.10 ส่งเสริมการพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรแห่งอนาคต อาทิ เกษตรแม่นยำ เกษตรในร่ม และเกษตรแนวตั้งเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการเกษตรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่ลดลงและเข้าสู่สังคมสูงอายุ

4. นโยบายการส่งเสริมธุรกิจชุมชนของกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2563-2565

4.1 นโยบายการส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็ง พัฒนาให้มีความรู้และ

ทักษะในการผลิตสินค้าเกษตร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การบริหารจัดการกลุ่ม การมีภาวะผู้นำ สนับสนุนให้สามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้ตามเป้าหมายที่กำหนด และเกิดความยั่งยืนของการพัฒนา

4.2 นโยบายการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสตรีในภาคการเกษตร (Farm Women)

ให้มีความเข้มแข็ง ยกระดับเศรษฐกิจของครัวเรือน สร้างความมั่นคงด้านอาหาร มีคุณภาพชีวิตที่ดี พัฒนาและเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการถนอมอาหาร การเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรและงานเคหกิจเกษตร

4.3 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย ให้สามารถบริหารจัดการกลุ่ม แปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการที่เข้มแข็งในอนาคตรวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจฐานราก

4.4 นโยบายการจัดระบบการพัฒนางานองค์กรเกษตรกรทุกประเภทที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรม

ส่งเสริมการเกษตรกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของ Smart Group ให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ มีการประเมินศักยภาพและจัดระดับเพื่อการพัฒนา รวมทั้งหลักเกณฑ์การประเมินความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกร พัฒนารูขี้อยู่อาศัยขององค์กรเกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกร จัดระบบการประสานและส่งเสริมการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาระดับจากองค์กรเกษตรกรขั้นพื้นฐานสู่การเป็นผู้ประกอบการเชิงธุรกิจ

4.5 นโยบายการส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูงเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดเฉพาะ (Niche Market) โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในกระบวนการผลิต รวมทั้งส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ เช่น สมุนไพรโดยเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

4.6 นโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเพื่อรองรับสถานการณ์การแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) โดยเฉพาะการผลิตตามมาตรฐาน ASEAN และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎ/ระเบียบ และข้อตกลงต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตัวได้ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทย

4.7 นโยบายการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตทางการเกษตร ทั้งการแปรรูปผลผลิตเกษตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การสร้างตราสินค้า (Brand) การใช้ QR Code และระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบต่าง ๆ

4.8 นโยบายการบริหารจัดการสินค้าเกษตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่อุปทาน

4.9 พัฒนาลาดเกษตรกรให้เป็นแหล่งกระจายผลผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และยกระดับสู่การเป็นตลาดสินค้าพรีเมียม ส่งเสริมตลาดออนไลน์และขยายผลให้ครอบคลุมสินค้าและผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดพื้นที่ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัยของชุมชน สนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคที่เกื้อกูลกัน

4.10 นโยบายการประสานและเชื่อมโยงกับธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) หน่วยงาน/องค์กร

ต่าง ๆ ในการรับซื้อผลผลิตจากกลุ่มเกษตรกร เพื่อเพิ่มโอกาสและช่องทางในการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร รวมทั้งพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ด้านการตลาดและการบริหารจัดการสินค้าเกษตรทั้งแก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร

4.11 นโยบายการส่งเสริมการทำContract Farming และการจำหน่ายสินค้าเกษตรตามชั้นคุณภาพ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

4.12 นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พัฒนาให้เกษตรกรและชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและเพิ่มช่องทางและโอกาสทางการตลาดแก่สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของชุมชน บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวของไทย

4.13 นโยบายการเสริมสร้างภาพลักษณ์สินค้าเกษตรของไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของต่างประเทศ เช่น สนับสนุนกิจกรรมแสดงสินค้าในต่างประเทศเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรของไทย และแสวงหาตลาดใหม่

References

- Farmer Housewives and Agricultural Enterprise Development Group, Farmer Development Division. (2017). *Manual for establishing and operating a group of farmer housewives*. Bangkok : Department of Agricultural Extension.
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2019). *Three-year operational plan of the Ministry of Agriculture and Cooperatives (2020 - 2022)*. Bangkok : Ministry of Agriculture and Cooperatives.

National Economic and Social Development Board. (2017). *National Strategy 2018 - 2037, published in the Royal Gazette. 2018*. Bangkok : National Economic and Social Development Board

Office of the National Economic and Social Development Board. (2007). *National Economic and Social Development Plan No. 12*. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Board.